

nície, ovira lluny» (II, 11b; de nou 17b; versos que no contenen el mot en les versions anteriors). *Planissa* val. Sud: «La Mòla de Chert --- arremata al llevant en una *planissa* més elevà», MGadea (*T. del Xè III, 84*); «pla en una serra, planell», EnrValor c. 1950; ⁵ ho sento, a cada pas, del Xúiquer enllà, com a apel·latiu: «Què és el Pla de Galiana? —És una *planisa*» Carcaixent (1962); i, en diàlegs paral·lels, a Muro, Xixonona, o «hi ha una *planisa* allà» Alcalá d. l. Jo., «La Canaleta és el nom d'una *planisa* d'horts» Vilallonga d. l'Assafor; com a genèric: *Planissa del Fortí, P. de St. Joan* etc., Castell de Castells, Bencixama, Quatretonda; *La Planissa* com a nom de partides concretes, a Gaianes, Billeneta, Alcalá J. (1963). *Planissola* («una *planispla*, que li diuen ---, pujant al Fort de Bèrnia») ¹⁵ Callosa 1963; mall. nom d'herba. *Esplanissar*; +*esplanissat* m. «el Bellveret és un cingle amb un *esplanissat* dalt» Xàtiva (1962).

Esplanissada 'esplanada': «la *esplanissada* de la Ciutadella» 1640 Barcelona, Miquel Parets; 'planura costera' valencià «Benimaclet és a la *splanisà* del mar», Montcada de l'Horta. Però l'acc. més coneguda del mot és 'cop de pla amb una espasa o altra arma etc.': «Dix la Emperadriu --- girada vers l'Emperador: —Y vos, En beneyt, per a què voleu altra mullet? per darli *splaniquades* e no stocades? Guardau, que jamés... morí dona ni donzella de joch d'*esplaniquades*! —E axí burlant ab molta alegria se'n tornaren ---», JoMartorell (Ag. III, 34.7f.); dues cites més de 1493 (val.?) i 1597 en *DAG*. i *planissada* id. [Igalada 1440; Bna. ³⁰ 1461, *Ardits* II, 383]. *Aplanissar*; *aplanissada*.

Planós. *Planosa* no crec que sigui català sinó aplicació mig-argòtica del fr. *planeuse* 'maquineta de ribotar'.

Planura [Muntaner] 'superfície plana': «haguem ³⁵ d'acord que abans que faéssem mal a l'emperador, que'l desafiássem --- e ordonam En --- e dos còmits qui --- anaren en Contastinoble ---, e l'emperador --- féu matar tots quants catalans --- entró que fossen a Gallípol --- 27 persones que eren de catalans --- los penjaren --- aquests qui eren missatges --- e en aquest golf és aital miracle, que tots temps hi trobarets unes tals *planures* de sang qui són tamanyes com un coberter, e ha-n'hi de majors e de menors; e aquell golf va tots temps ple d'aitals plates de sang viva --- e d'aquella sang cullen los mariners per relíquies; e açò esdevén per la sang dels innocents qui en aquell lloc fo escampada» (fets de 1305, § 217, Casac. vi, 50.28); 'planícia' 1472, JoEsteve, *LiEleg*; «mes l'aygua ja abruga los monts y *planures* / anem! ans que abrüge ⁵⁰ les serres y tot: / sortim d'eixa terra d'ayrades impures / ---», *Atl.*, 1878, vi, 40a (erròniament en *AlcM*); «--- per l'herba dels turons i les *planures*», JoAlcover (*Po. Bíblicos*, 41). *Planúria* [c. 1770] avui popular sobretot a l'Emp.: Biure (1931), «La Regollosa és una *plánúria gran*» Cadaqués (1964). *Planull* C. de Tremp (*DAG*).

D'un ll. vg. *PLANĒA prové el tipus gallo-romànic *planba*: el fr. ant. *plagne* tingué ús més aviat limitat (exs. en *VRom.* II, 445 i vi, 274, i la població *Plagne* ⁶⁰

a la part borgonyona del Jura bearnès), però oc. ant. *planba* és ja clàssic: At de Mons (*Rom.* LII, 509); «e deman, ans que jorn sia, / vos venretz en una *planba* / on à una rosta montanha», «en la gensor terra del mon, / on a pueis e plans e *montanbas*, / vals e combas e belas *plan<h>as*, / aigas e boscages ---», «*plan<h>a* / --- companha», *Jaufré*, 4815, 8748, 8967.

L'oc. *planba* s'estén avui des de la punta N. del llgd. fins a l'Aude, i del Mediterrani al Bearn. *plagne* (Palay, s. v. *plane*), *La Plagne* dos despoblats (prop de Montaner i de Lembeye, PRaymond, *DiTopBPyr.*); *ua plàgna* Luixon (Mairenha, *Arm. d. M.* 1924, 18); *Plaigne* mun. [*Plainba*, 1244, *La Plagna* 1260], dos noms de masos *La Plaigne, Les-es*, i dos *La Plagnole* [*Planhola* 1317], a l'Aude (Sabarthès, *DiTop.*); tres *La Pla(i)gne* i set (*Las*) *Plagnes* orònims etc. en el Cantal (Amé, *DiTop.*); en fi, *planya* 'planell' i *planyérra* 'planellet' [<-ELLA] molt vius a tota la Vall d'Aran, des d'on hi ha alguna feble propagació per l'Alt Pallars: no tinc nota seguta d'haver-lo sentit com a genèric toponímic (*planya de ---*, Freixa de Sort), però sí que en tot cas el dim. aranès *planyerà* se sent propagat a la Vall d'Àneu, portat segurament per pastors aranesos: «ai Pletiu dels Calcinyars hi ha una *planyérra* que ---», Borén; i, com a genèric: *Planyerà* del Farro, -es de la Creu allí i a Sorpe (1959).

Aplanar 'arrasar': «Titus féu manves derrocac / los murs trastots, e *aplanar*, / e lo temple e la ciutat [Jerusalem]», *Lleg. Rim. Sev.*, 993 (i 1033); en el sentit de 'amanyagar, allisar' parlant d'una bèstia mansa «li comensa *aplanar* son cab» (mal llegit *co. e plenar*) traduint el fr. ant. *aplanier* de l'original, Reixac (*Questa*, 69.29); «(ll.) *aplanare* (cast.) allanar lo áspero» 1507, Nebrija; 'fer tornar pla' *DTol.* 1647 etc.; *aplanat*; *aplanable*, *aplanada*, *aplanadis*, -*adissa*, *aplanador* [Lab. 1840], -*adora*; *aplanadura* [Belv.]; *aplanall*; *aplanament* [Lacav.]; *aplanassat*; *aplanaire*; *aplanejar*. *Aplanir*. I els compostos *aplanamuntanyes*, -*vires*, -*vius*.

+*Deplanar* 'anar de pla': el *DAG*. només en el sentit de 'apuntar una arma de foc contra algú', com a propi de la «Muntanya», com apareix en una cançó del NE., c. al S. XVIII (en la qual potser s'inspira Coromines, *Silèn XVII, O. C.*, 91a), però més aviat em sembla 'pegar una culatada de pla': «una minyona --- del Ampurdà --- mireu si ell' és alteta / que atravessa dels nou pams --- a Banyuls / carregarem de tabaco de pols, oy també de fum --- algun d'ells se desmandà / la minyona és valerosa - el fusell li *deplanà*», MilàF (*Romillo.*, 160). L'acc. que conec és intr. 'anar o caminar de pla per muntanya', amplement difosa en el cat. or. N. i ross.: «*adēplōnēu* per aquest camí, no pel de dalt», Alt Berguedà (*La Quar*, 1933); «a l'arribar a la cabana del pastor *deplaneu* a mà dreta», Guils de Cerd. (i en altres dos indrets del muntanyam de Meranges, 1927); *Camí de la Deplanada* nom d'un camí planejant pels boscos de Noedes, per damunt de La Ponça (1959).

+*Desplanar* 'explicar': «molt plac a Fèlix ço que l'ermità li ac *desplanat* de Déu», Llull (*Merav.*, *NCL*